

Til § 18 g.

Bestemmelsen i *stk. 1* fastslår patientens selvbestemmelsesret over udtaget biologisk materiale: Biologisk materiale skal udleveres til patienten, hvis vedkommende anmoder herom og kan godtgøre en særlig interesse herfor. Det forudsættes dog, at der ikke i anden lovgivning er fastsat regler, der forhindrer dette, jf. § 18 a.

Efter lægelovens § 6 er en læge under udøvelsen af sin gerning forpligtet til at vise omhu og samvittighedsfuldhed. I de tilfælde, hvor en patient ønsker udtaget biologisk materiale udleveret, skal lægen i fornødent omfang informere patienten om, at udleveringen eventuelt kan medføre visse ulemper for patienten i det videre behandlingsforløb, som f.eks., hvis den udleverede prøve er gået tabt eller blevet ødelagt, at man kan blive nødsaget til at tage en ny prøve eller behandle patienten på basis af ufuldstændige oplysninger m.v. Også i tilfælde af, at patienten ønsker at rejse en klage- eller erstatningssag – eventuelt ved domstolene – kan en udlevering af prøverne vise sig at være til ugunst for patienten, hvis disse er gået tabt eller er blevet forringet m.v. Patientens ønske om udlevering af det biologiske materiale skal efter journalføringsreglerne noteres i journalen.

Retten til udlevering er ikke ubetinget: Patienten skal godtgøre en særlig interesse for udleveringen.

Baggrunden for, at udleveringsretten er betinget, er først og fremmest etiske overvejelser: Ved biologisk materiale forstås ikke alene blod- og vævsprøver, men også hele organer, amputerede lemmer, større eller mindre kropsdele m.v., dvs. genkendelige dele af et menneskeligt legeme. At en patient frit skulle kunne anvende sådanne dele af sit legeme efter forgodtbefindende, vil virke stødende på mange mennesker.

En særlig interesse fra patientens side i at få udleveret afgivet biologisk materiale kan f.eks. være begrundet i religiøse forhold eller ønsket om behandling andetsteds, hvor indsigt i det biologiske materiale kan have interesse.

Det er den sundhedsperson – typisk en læge – der er ansvarlig for opbevaringen af det biologiske materiale, der har kompetencen til at afgøre, om der foreligger en særlig interesse, der betinger udlevering af det biologiske materiale til patienten.

Hvis afgørende hensyn til offentlige eller private interesser findes at burde fortrænge patientens ret til udlevering, kan denne ligeledes nægtes, jf. *stk. 2*. Bestemmelsen er en snæver undtagelsesbestemmelse: Det skal være *afgørende* hensyn til offentlige eller private interesser, der medfører at udleveringsretten tilsidestattes. Er de afgørende hensyn til offentlige inte-

resser defineret i lovgivningen, som det f.eks. er sket i epidemiloven eller retsplejeloven, følger det umiddelbart af bestemmelsen i § 18 a, at udleveringsretten ikke kan påberåbes. Det er afgørende hensyn af samme art, som anført i nævnte lovgivning, der kan komme på tale ved afslag af ret til udlevering. Et eksempel er den fare for spredning af sygdom – smittefaren – der kan være forbundet med udlevering af biologiske materiale.

Efter persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 4, kan helbredsoplysninger, herunder oplysninger indeholdt i biologisk materiale, behandles (indsamles, opbevares, videregives m.v.), hvis dette er nødvendigt for, at et *retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares*. Denne bestemmelse finder f.eks. anvendelse i en situation, hvor det er nødvendigt for et sygehus at behandle oplysninger (oplysninger indeholdt i væv) i forbindelse med gennemførelse af en retssag mod lægen eller sygehuset.

Det må i den konkrete situation afgøres, om et eventuelt retskrav har en sådan aktualitet, at der kan blive tale om, at tilsidesætte et ønske om udlevering efter bestemmelsen i *stk. 2*, dvs. om det vurderes, at der foreligger *afgørende* hensyn til offentlige eller private interesser.

Efter bestemmelsen i *stk. 3* er det den sundhedsperson, der er ansvarlig for opbevaringen af det biologiske materiale, der har kompetencen til at afgøre, om tilfældet er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i *stk. 2*. Da *stk. 2* er en snæver undtagelsesbestemmelse, vil dette meget sjældent være tilfældet. Sundhedspersonen er herefter forpligtet til – efter at have oplyst patienten om eventuelle ulemper ved udleveringen – at tage initiativ til at sikre, at det biologiske materiale bliver udleveret til patienten snarest muligt.

Det bemærkes i den forbindelse, at den sundhedsperson, der er ansvarlig for opbevaringen af det biologiske materiale, har kompetence til at nægte udlevering af det biologiske materiale efter 2 kriterier: 1) hvis patienten ikke kan godtgøre en særlig interesse for udlevering (*stk. 1*) og 2) hvis afgørende hensyn til offentlige eller private interesser forhindrer udlevering (*stk. 2*). Med hensyn til destruktion af biologisk materiale (§ 18 f) gælder kun sidstnævnte kriterium. Det vil derfor oftere komme på tale at nægte udlevering af biologiske materiale end at nægte destruktion af materialet.

Bestemmelsen i *stk. 4* skal sikre, at patienten ikke bliver udsat for et rettighedstab i de tilfælde, hvor det biologiske materiale er videregivet til andre personer. Som nævnt i afsnit 7 i de almindelige bemærkninger kan biologisk materiale videregives til kliniske formål